

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**76-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

14 травня – 23 травня 2024 р.

Полтава 2024

СЕКЦІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА, КУЛЬТУРИ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

УДК 341.48:008|(470-651.1:477)"20

*І.Г. Передерій, д.і.н., професор
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Р.В. Гула, д.і.н., професор
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

КУЛЬТУРНИЙ ГЕНОЦИД РФ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ЗАХИСТІ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабної російсько-української війни гранично актуалізувалося й питання захисту культурних цінностей України. Адже війна, яка ведеться не лише за збереження української державності, а й за збереження ідентичності й, навіть, самого існування українського народу, поставила на чільне місце порядку денного й питання збереження його культурної спадщини. Об'єкти культурної спадщини є матеріальними свідченнями історії, духовною основою традицій, джерелом державності та патріотизму. Тому більшість воєнних конфліктів, спрямованих на окупацію земель, насадження іншої ідеології та стирання історичної пам'яті завжди супроводжуються нищенням чи присвоєнням об'єктів культури загарбниками [1]. Не є винятком з цього й драматичні події російсько-української війни від 2014 р.

Численні акти культурного геноциду, які реалізує РФ механізмами знищення культури та ідентичності українців як національної групи, включають такі форми: привласнення або знищення пам'яток культурної спадщини та історичної пам'яті, упровадження на тимчасово окупованих територіях системи освіти за освітніми стандартами агресора та сегрегацію мешканців окупованих територій від інформаційного простору України. Здійснення РФ масштабних невинуватих дій щодо вбивства, тортур, незаконного переміщення цивільного населення України, а також руйнувань об'єктів культурної спадщини України актуалізувало проблему визначення таких дій агресора як акту геноциду Українського народу [2]. Станом на 29.02.2024 за даними Кабінету міністрів України на окупованих зонах України пошкоджено або знищено близько 900 об'єктів національної спадщини, знаходиться в окупації понад 20 тисяч пам'яток культури [3].

На цьому тлі не можуть не подивовувати спроби юридичної еквілібристики ворога щодо норм міжнародного права із захисту культурних цінностей. Так, наприклад, росія підписала 13 вересня 2000 р.

Римський статут, який вводить до компетенції Міжнародного кримінального суду право притягнення до відповідальності осіб, винних у знищенні культурних цінностей, але до 2016 року не ратифікувала його. 16 листопада 2016 року Путін підписав розпорядження про намір Росії не ставати учасником Римського статуту й відповідно Міжнародного кримінального суду. У ЗМІ це рішення пов'язувалося з звітом прокурора офісу прокурора МКС щодо ситуації в Криму, який прирівняв анексію півострова до збройного конфлікту між Росією і Україною. Крім того, ситуацію на території півострова було кваліфіковано, згідно з документом, такою, яка рівнозначна «окупації» [4]. Проте російська влада відкинула таке трактування, наполягаючи, що вихід з юрисдикції МКС подиктований національними інтересами». Однак зміст цих інтересів з огляду на вищенаведені факти нищення культурної спадщини наразі є більш, ніж очевидним.

Відносно ключового документу Гаазької конвенції 1954 р. «Про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту» та додатково прийнятих двох протоколів теж спостерігається системна амбівалентність дій рф. Перший протокол було внесено 14 травня 1954 р., він набрав чинності 7 серпня 1956 р. Його ратифікували 108 країн, з Росією включно. Другий протокол внесено 26 березня 1999 р., документ набрав чинності 9 березня 2004 р. [5]. Ратифікований 72-ма країнами. Росія станом на вересень 2017 р. його підписала, але досі не ратифікувала та даних про завершення цього правового процесу на 2024 р. немає. Очевидно, що мотиви цього аналогічні тим, що стосувалися й Римського статуту.

Тому, *культурний геноцид рф*, на наш погляд, слід розглядати як систему умисно вчинених цілеспрямованих організаційно-репресивних і військово-адміністративних дій органів державного та військового управління з метою повного або часткового знищення національної культури й ідентичності українського народу.

Ефективною протидією тотальному державному, військовому та культурно-духовному насильству з боку рф може слугувати комплекс форм міжнародної співпраці в контексті збереження культурної спадщини, а саме:

1. Використання майданчиків міжнародних організацій (IFLA, ICOM, ICA та ін.) для привернення уваги світової спільноти до злочинів рф проти культурної спадщини України.

2. Залучення міжнародних інституцій, окремих установ, організацій, об'єднань міжнародних партнерів до відстеження фактів культурного мародерства та подальшого місцезнаходження викрадених цінностей.

3. Інформаційна робота за кордоном щодо реальної національної чи культурно-духовної належності, репрезентації українських аспектів творчості митців, літераторів, науковців, культурних діячів, котрих росія свого часу «привласнила».

4. Залучення міжнародних партнерів до фізичного порятунку скарбів матеріальної культурної спадщини України (допомога в евакуації, консервації, транспортуванні, реставрації мистецьких творів, документних пам'яток культури).

5. Залучення міжнародних партнерів до прискореного створення страхового фонду документної спадщини, оцифрування інших пам'яток культури (3-D моделювання) з наступним зберіганням оцифрованих документних ресурсів у хмарних сховищах.

6. Масштабна співпраця окремих вітчизняних музеїв, бібліотек та архівів з установами-партнерами за кордоном для обміну досвідом та широкої української культурної дипломатії.

Література

1. Рішняк О. Культурна спадщина у воєнному конфлікті: міжнародний досвід другої половини ХХ – початку ХХІ ст. та українська дійсність. *Український історичний журнал*. 2022. Число 4. URL: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2022_4_13

2. Бакальчук В.А. Культурний геноцид як складова частина міжнародного злочину РФ в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 25 серпня 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/kulturnyy-henotsyd-yak-skladova-chastyna-mizhnarodnoho-zlochynu-rf-v>

3. Шмигаль: Понад 20 тисяч пам'яток культури перебуває під російською окупацією. *Укрінформ*. 29 лютого 2024. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3833912-smigal-ponad-20-tisac-pamatok-kulturi-perebuvae-pid-rosijskou-okupacieu.html>

4. Путін відмовився від угоди щодо Міжнародного кримінального суду. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28120673.html>

5. *Пам'ятокзнавство: правова охорона культурних надбань: Зб. док. К., 2009. С.220–248.*

УДК 316.772.4:334.772]:316.485

*Л. А. Чередник, к.філол.н., доцент,
Національний університет*

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РОЛЬ МЕДІАЦІЇ В БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ

Загальновідомо, що ділова комунікація є складним і багатограним процесом, який має об'єктивні і суб'єктивні сторони та характеризується різними вербальними і невербальними параметрами.

Ділова комунікація – це процес взаємодії, спрямований на оптимізацію того чи іншого виду предметної діяльності: виробничої, наукової тощо. У діловій комунікації партнер зі спілкування завжди виступає як особистість, важлива для іншого. Від звичайної комунікації ділова відрізняється, насамперед, чіткою детермінованістю і